

Då jag haft erfarenhet af den våda för fastighetskrediten, som nu gällande påbud om kartering af köpebref medför, och gör mig förhoppning att Bevillnings-Utskottets upplyste ledamöter skola vid en riksdag, som icke synes hota med allt för trängna göromål, gifva sig tid att öfverväga frågans vikt, anser jag mig böra härmedelst vördsamligen förnya min anhållan,

att såsom motion få upptaga Herr Hiertas förslag, framlagdt i hans motion N:o 14 vid 1870 års riksdag.

Stockholm den 27 Januari 1872.

C. A. Raab.

N:o 12.

Af Herr Rydqvist: Om användande af 1871 års bankovinst dels för Bankens egna ändamål, dels ock till bildande af en krigs-reservfond.

I hvarje välordnad samhälls nu för tiden förefinnes ett behof, som nästan allestädes påaktats, att ega ej allenast en fullt säker och för alla eventualiteter betryggad nationalbank, utan äfven af den styrka och med de resurser, att den må kunna verka i stort för fyllandet af sina ändamål; och desto oafvisligare blir det att i tid tillgodose detta behof, der det ännu ej blifvit tillfredsstäldt, som privatinteressena eljest allt mer och mer skola söka, och säkerligen också lyckas att öfverflygla nationalbanken, nedtränga honom till en bankanstalt af underordnad betydelse, af föga vikt och ringa gagn.

Det torde knappast behöfva påpekas, af hvilken omätlig vikt en stor nationalbank är äfven för nutidens folk. Ett par exempel på dylika banker må dock här anföras. Det är bekant, att i Frankrike ej finnes mer än en bank, i egentlig mening, eller »La Banque de France», med dess många succursaler. Redan kort efter krigets utbrott 1870 måste denna bank, i följd af stormlöpningarne mot luckorna för utvex-

ling af metalliskt mynt, stänga dessa och har ännu icke, af kända anledningar, kunnat åter börja utväxlingen. Men oaktadt denna, ännu i början af Juli 1870 såsom otänkbar ansedda tilldragelse, hafva hans utelöpande sedlar under ingen tidpunkt, sedan utväxlingen upphörde, sjunkit mer än högst $2\frac{1}{2}$ procent under nominalvärdet. Så solid är, och så uppskattas denna nationalbank af franska folket. Och hvilka utomordentliga tjänster har han ej under tiden, under denna så ödesdigra tid, gjort franska regeringen, d. v. s. Frankrike; med hvilka enorma summor har han ej i låneväg understödt och understöder han ej franska statsverket. Man kan knappast föreställa sig, hvilken hisklig oreda, hvilket finansielt kaos skulle hafva inträdt och fortvarat i Frankrike sedan $1\frac{1}{2}$ år, om ej den stora nationalbanken funnits till, utan efterträds af enskilda bankmän och bankanstalter, hvilkas lösen vid dylika olyckliga tidskiften, som det Frankrike nu upplefvat, heter: »sauve, qui peut». Ett annat exempel är Englands Bank, »Bank of England». Det kunde med skäl förmodas, att i detta land, med en så oerhördt utsträckt handel och industriel rörelse och tillika centralpunkten för världshandeln, skulle ingen bankanstalt, af hvilken beskaffenhet som helst, kunna uppträda med anspråk att blifva påaktad af de medtäflande bankirerne och bankerna. Men så har ej varit, är ej heller nu för tiden förhållandet. »Bank of England» utöfvar genom sin storartade verksamhet och de högst betydliga medel, hvaröfver han förfogar, ett ganska stort inflytande på den brittiska finansverlden, och när han höjer eller sänker sin räntefot, blifva följderna deraf ögonblickligen skönjbara i det land, der han fungerar.

Öfvergår man nu till betraktande af hvad svenska folkets representanter i sednaste tider gjort för att bereda Riksbanken — denna bank, som ensamt, efter hvad veterligt är, helt och hållet eges af det allmänna eller folket — tillfälle att utöfva en storartad och för hela landet välgörande verksamhet, så befinnes, att under de 11 åren 1834—1844, då Bankens grundfond utgjorde allenast $7\frac{1}{2}$ millioner R:dr R:mt, anvisades af bankovinsten för allmänna behof, eller till Riksgälds-kontoret, icke mer än tillsammans, under 5 af dessa år, 7,241,000 R:dr, eller för hela perioden i årligt medeltal 658,300 R:dr (i jemna summor). Bankens ställning förbättrades därför under detta tidskifte så betydligt, att vid dess slut grundfonden kunde till beloppet fördubblas, eller bestännas till 15 millioner. Vid denna summa — behållningarne utöfver grundfonden alltid oräknade — bibehölls nu nämnda fond i 18 år, eller åren 1845—1862, under 7 år af hvilken tid alldeles inga anslag af bankovinsten anvisades till Riksgälds-kontoret. Under de öfriga 11 åren anslogos åter, för statsbehofvens fyllande, 13,993,000 R:dr, eller i årligt medeltal för hela denna tidsperiod R:dr 777,700. Bankens ställning hade nu så väsentligt förbättrats, att grundfonden år 1863 kunde bestämmas till 25 millioner, vid hvilken siffra densamma sedermera förblifvit. Men sedan Banken uppnått denna ståndpunkt, synes den åsigten hafva gjort sig gällande hos dess målsmän, representationen, att han än vidare hvarken bör eller behöfver förkofra sig, att han är bottenrik nog och således för all framtid bör afstå hela sin års-

vinst för det allmännas behof. Under hvarje af de 8 åren 1863--1870 har således till Riksgäldskontoret anvisats för det mesta hela den då disponibla behållningen, eller tillsammans 14,700,000 R:dr, i årligt medeltal alltså 1,837,500 R:dr, så att Banken vid 1870 års slut, utöfver grundfonden, egde allenast 881,984 R:dr i kapitalöfverskott.

För min del vill jag nu visserligen ej bestrida, att den finansiela ställning, hvari statsverket under de sednare åren, till följd af hvarjehanda orsaker, sig befunnit, gjort nödvändigt att i högre grad taga Riksbankens vinstmedel i anspråk för statsbehovens fyllande, på det att nya skatter, i ersättning för dem, som utan behof minskats eller borttagits, måtte kunna undvikas. Men deraf följer ingalunda att jag kan gilla, det bankovinsten skall användas för ändamål, som ligga utom Bankens verksamhet, äfven om och när statsverket icke har ringaste behof att dessa medel anlita; hvarjemte jag för min del hyser den åsigten, att de 25 millioner i grundfond, Banken numera eger, icke utgöra det maximibelopp, hvarutöfver Bankens kapitalöfverskott icke bör få stiga. I förra hänseendet håller jag således före, att då, jemlikt Kongl. Maj:ts till innevarande Riksdag aflättna nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof, statsregleringen kan ordnas utan ringaste bidrag från Riksbankens sida, den för 1871 behållna bankovinsten, beräknad till 1,300,000 R:dr, desto mindre behöfver, på sätt i nämnda nådiga proposition föreslagits, öfverlemnas till Riksgäldskontoret för att, jemte 800,000 R:dr statsmedel, reserveras »för ovissa och framtida behof», som i händelse dylika behof, t. ex. för behöfvandes undsättning i följd af missväxt, skulle uppstå, Fullmäktige i Riksgäldskontoret ega att på sitt obegagnade kreditiv i Riksbanken å 1½ million R:dr draga de belopp, som kunna varda erforderliga. Och hvad åter angår maximum för Riksbankens kapitalöfverskott, så anser jag för min del visserligen, att detta hvarken behöfver eller bör förstoras till obegränsadt belopp, men ock att dess nuvarande siffra, ehvad behörig jemförelse anställes med förhållandena i utlandet, eller uppmärksamhet fästes vid Riksbankens förmåga att upprätthålla sin förmedlande, för hela landet så välgörande ställning i hänseende till öfriga bankinstitut, ännu tål vid icke obetydlig förhöjning. Jag skulle således så mycket hellre önska, att 1871 års bankovinst kunde helt och hållet få reserveras för Bankens egna ändamål, och helst förvandlas i fullt säkra, räntebärande och lätt realisabla obligationer eller statspapper, som det lätteligen låter tänka sig, att vid den snart förestående tiden för upphörandet af flera enskilda bankers oktrojer, eu eller annan af dessa bankanstalter kan finna sig sakna anledning begära ny oktroj. men orterna i stället önska sig, under en eller annan form, någon filialafdelning utaf Riksbanken. Som jag emellertid ej hyser den förhoppningen, att denna min åsigt ännu kan vinna bifall, får jag i stället vördsamt föreslå, det Riksdagen behagade besluta,

att af 1871 års bankovinst ena hälften må reserveras för Bankens egna ändamål, samt andra hälften anvisas att levereras till

Riksgälds-kontoret för att, af Fullmäktige derstädes förräntad efter de grunder, som af Riksdagen kunna vardas bestämda, utgöra första kapitalinsatsen för bildandet af en *krigs-reservfond*.

Åberopande jag till stöd för mitt förslag i sistnämnda hänseende de anföranden rörande detta ämne, som den 23 och 26 innevarande månad i Riksdagens Första Kammare afgifvits af Herr Grefve Henning Hamilton.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott får jag anhålla.

Stockholm den 27 Januari 1872.

Carl Rydqvist.

N:o 13.

Af Herr Rydin: Om beviljande af ett årligt anslag å 4,500 R:dr till lön åt en professor i Mekanik vid Upsala Universitet.

Det torde svårligen kunna förnekas, att den moderna civilisationen, med sina mångfaldiga fördelar och snabba framsteg, är en frukt af naturvetenskapernas blomstrande tillstånd i vår tid. Bland dessa vetenskaper intager fysiken eller läran om naturens krafter ett framstående rum, icke blott derföre att den lemnar, så att säga, den grund af kunskaper, på hvilken de öfriga naturvetenskaperna sedan bygga, utan äfven derföre, att den direkt gifvit upphof till flera af nutidens största och viktigaste uppfinningar, såsom t. ex. den elektriska telegrafien, fotografieringskonsten m. fl. De framsteg denna vetenskap årligen gör äro högst betydande, och äfven i vårt land ökas oupphörligen de personers antal, hvilka rikta sina studier åt detta håll, dels i förhoppning att kunna genom sitt arbete bidraga till vetenskapens egen utveckling, dels för att förskaffa sig erforderliga kunskaper och skicklighet för att kunna inom industrien och det borgerliga lifvet tillämpa de naturlagar, som genom den fysiska ve-